

Aan de heer Koen Van den Heuvel
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw

Koning Albert II-laan 20 bus 1
1000 BRUSSEL

uw kenmerk

-

ons kenmerk

L1/2019-08

Bijlagen

-

vragen naar / e-mail

bea.kayaerts@vlaanderen.be

telefoonnummer

02-553 64 61

Datum

27 februari 2019

Betreft : Advies voorontwerp voorkeursbesluit CP ECA Antwerpen

Mijnheer de minister,

SARO ontving op 10 januari 2019 een adviesvraag van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken over het voorontwerp voorkeursbesluit van het complex project voor de realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied van Antwerpen. Het advies wordt verwacht tegen uiterlijk 6 februari 2019.

De raad verwijst in eerste instantie naar zijn advies van 25 januari 2017 over de alternatievenonderzoeksnota en zijn advies van 29 augustus 2018 over de tussennota van voorliggend complex project.¹ De raad vroeg onder meer om de samenhang tussen dit complex project en de gewestelijke RUP's 'Afbakening zeehavengebied Antwerpen' en 'Havenontwikkeling Linkerscheldeoever' te verduidelijken. De raad benadrukt dat dit nog steeds een belangrijk aandachtspunt is.

Groeipool voor Vlaanderen.

Op 15 juli 2016 nam de Vlaamse Regering de startbeslissing voor het complex project realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen. Met deze beslissing erkent de Vlaamse Regering het belang van het maritiem-logistieke en industriële complex van de haven van Antwerpen als belangrijke groeipool voor de Vlaamse economie. Het economisch platform van de haven van Antwerpen is met zijn schaal immers uniek in Vlaanderen en een essentiële hefboom voor het mee realiseren van de

¹ www.sarovlaanderen.be

Visie 2050 van de Vlaamse Regering, met name een logistieke draaischijf en poort tot Europa voor internationale goederenstromen. Zonder deze extra containerbehandelingscapaciteit kan de haven zijn huidige rol als efficiënte draaischijf van de internationale handel niet behouden. De opgemaakte prognoses wijzen uit dat er een verdere groei van het containervervoer zal plaatsvinden. Via de realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen creëert Vlaanderen meer welvaart en meer werkgelegenheid.

Voorkeursbesluit: point of no return

SARO benadrukt de cruciale rol van het instrument van 'voorkeursbesluit'. In het proces tot opmaak van een complex project wordt het voorkeursbesluit immers beschouwd als een 'point of no return'.

Aan voorliggend voorkeursbesluit zijn bovendien zeer belangrijke rechtsgevolgen gekoppeld. Binnen een specifieke zone voert het voorkeursbesluit een bouwverbod in, legt het bouwbeperkingen op en geldt een recht van voorkoop. Ook voorziet het dat een vergunning, machtiging of toestemming kan worden geweigerd als de aanvraag onverenigbaar is met het voorkeursbesluit. Tevens kunnen na de inwerkingtreding van voorliggend voorkeursbesluit geen besluiten tot bescherming (o.a. inzake onroerend erfgoed) meer worden genomen.

Dwingende redenen van groot openbaar belang

Het voorkeursbesluit (deel 4.6) gaat uitvoerig in op het groot algemeen belang van de uitbreiding van de containerbehandelingscapaciteit in de haven van Antwerpen. Als het voorliggend complex project van groot algemeen belang is; impliceert dit dat artikel 16 van het Decreet Complexe Projecten van toepassing wordt. Dit artikel bepaalt dat de Vlaamse overheid het voorkeursbesluit definitief kan vaststellen - ondanks de negatieve conclusies van de passende beoordeling - als er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieve oplossingen zijn en het project om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd. In dat geval zullen alle nodige compenserende maatregelen moeten worden genomen om de samenhang van het coherente Europese ecologische netwerk van speciale beschermingszones (Natura 2000) te waarborgen. Die maatregelen impliceren - conform artikel 16 - de actieve ontwikkeling van een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan met minstens een gelijkaardige oppervlakte.

Zeer belangrijke milieu-impact

In zijn eerdere adviezen vroeg SARO aandacht voor de ruimere context en de samenhang tussen alle geplande initiatieven in dit plangebied. De impact moet in onderlinge samenhang worden benaderd.

De strategische MER wijst tevens op de negatieve impact van het project op de luchtkwaliteit onder meer omwille van de sterke toename van de NO_x-emissie: de totale extra emissie van NO_x bedraagt 0,83% van de Belgische emissiereductiedoelstelling (NEC).

Door de vernietiging van de polderstructuur en de bijhorende waarden (o.a. percelen, dijken) is de impact op het landschap negatief. De bouw van het Tweede Getijdendok leidt tot een vernietiging van de bestaande landschapsstructuur en geomorfologie in het plangebied. Grote oppervlakten natuur en landbouw zullen verdwijnen. De totale ruimte-inname van de extra containercapaciteit en van de logistieke terreinen bedraagt - volgens het voorkeursbesluit (pag. 51) - respectievelijk 326,6 ha en 138,5 ha.

Een hele reeks milderende maatregelen zal noodzakelijk zijn. Deze milderende maatregelen moeten in samenhang worden ontwikkeld met de milderende maatregelen die noodzakelijk zijn voor de andere ruimtelijke projecten in het plangebied en dit zeer specifiek wat betreft mobiliteit, luchtkwaliteit, klimaat, natuurcompensatie, boscompensatie en flankerende maatregelen landbouw (zie ook volgende paragraaf).

Passende beoordeling en natuurcompensatie

Het voorliggend complex project leidt tot een belangrijk verlies aan natuurwaarden. Er is een significant negatief ruimtebeslag op habitattypes die van belang zijn voor het bepalen van de instandhoudingsdoelstelling voor diverse Vogelrichtlijngebieden. Er is een significant negatief ruimtebeslag door inname van leef- en foerageergebied van Europese beschermde (vogel-)soorten die zich in een ongunstige staat van instandhouding bevinden.

Het voorkeursbesluit (deel 4.7) gaat in op de behoeftes en de locaties van de noodzakelijke natuurcompensaties. Het voorkeursbesluit geeft de contouren aan (figuur 3) waarbinnen zich de belangrijkste compensatiegebieden zullen bevinden. In de uitwerkingsfase zal de compensatie in detail worden bepaald. Tevens zal de aanleg van kunstmatige eilanden worden onderzocht.

De raad gaat niet in detail in op de noodzakelijke natuurcompensaties maar wenst volgende strategische bedenkingen te formuleren. Alhoewel de noodzakelijke compensaties zeer groot zijn (grootteorde enkele honderden ha), scoort dit alternatief het beste op vlak van natuur.

Bovendien dringt de raad aan op een samenhangend verhaal inzake natuurcompensatie. Een groot deel van de gewestelijke RUP's in het Antwerpse Havengebied werd vernietigd door de Raad van State. Daardoor is het zeer moeilijk om de samenhang met de andere ontwikkelingen in en rondom het havengebied te kunnen beoordelen. Dit geldt zeer specifiek voor de noodzakelijke natuurcompensaties die een grote ruimtelijke impact en een maatschappelijke kostprijs hebben.

En ten slotte wijst de raad op de belangrijke impact van het voorkeursbesluit op de landbouw. Dit in eerste instantie door het direct verlies aan landbouwgronden maar ook door de inname van landbouwgronden voor de noodzakelijke natuurcompensatie. Bovendien kan - conform artikel 29 van het Decreet Complexe Projecten - reeds vanaf de goedkeuring van voorliggend voorkeursbesluit worden afgeweken van de huidige ruimtelijke bestemmingen in de afgebakende zone voor de noodzakelijke natuurcompensaties (Voorkeursbesluit pag. 62, Figuur 4. 'Kaart met maximale zones waar principieel kan worden afgeweken van bestaande ruimtelijke bestemmingen').

Met dit voorkeursbesluit blijft het dorp Doel bestaan. De raad wijst er op dat een toekomstperspectief moet worden opgemaakt voor Doel.

Met vriendelijke groeten,

Filiep Loosveldt
voorzitter SARO